

TAFSIR AV SURAH AL-INSAN

IBN KATHIR

Tafsir av surah al-Insan ur boken *Taysir al-'Alī al-Qadīr* – en förkortning av Ibn Kathīrs tafsir, känd som *Mukhtaṣar Tafsir Ibn Kathīr*, av författaren Muḥammad Nasīb al-Rifā'ī (d. 1412 H).

VERS 1

Allah – den Upphöjde – berättar om människan att Han skapade henne efter att hon inte var något nämnvärt, på grund av hennes ringhet och svaghet. Han säger:

”Har det inte kommit över människan en tid av evigheten då hon inte var något omnämnt?”

Sedan förklarar Han detta och säger:

”Vi har skapat människan från en droppe blandad säd” – det vill säga: blandningar. *al-mashj* och *al-mashīj* betyder något som är blandat, där delarna är sammanflätade. Ibn 'Abbās sade: det betyder mannens vatten och kvinnans vatten när de möts och blandas. Därefter övergår människan från ett stadium till ett annat, och från ett tillstånd till ett annat. 'Ikrima och Mujāhid sade: *al-amshāj* är blandningen av mannens och kvinnans vatten.

Hans ord:

”Vi prövar honom” – det vill säga: vi testar honom, såsom Hans ord:

”För att pröva er – vem av er som är bäst i handling.” (Hūd: 7, al-Mulk: 2)

”Därför gjorde Vi honom hörande och seende” – det vill säga: Vi gav honom hörsel och syn, genom vilka han kan lyda eller trotsa.

Hans ord:

”Vi har visat honom vägen” – det vill säga: Vi har klargjort den för honom, förtydligat den och gjort honom medveten om den, såsom Hans ord:

”Och vad Thamūd beträffar, så vägledde Vi dem, men de föredrog blindhet framför vägledning.” (Fussilat: 17)

Och Hans ord:

”Och Vi visade honom de två vägarna.” (al-Balad: 10)

Det vill säga: Vi visade honom vägen till gott och vägen till ont. Detta är 'Ikrimas, Mujāhids och majoritetens åsikt.

Det har berättats från al-Ḍaḥḥāk och al-Suddī att **”Vi har visat honom vägen”** betyder: hans utgång från livmodern. Detta är en ovanlig åsikt; den korrekta och välkända är den första.

Hans ord:

”Antingen tacksam eller otacksam” – detta står i akkusativ som ett tillstånd knutet till pronomenet i **”Vi har visat honom vägen”**.

Innebörden är: i detta är han antingen olycklig eller lycklig. Som i den autentiska hadithen:

”Alla människor går ut på morgonen och säljer sin själ – antingen fördärvar de den eller befriar den.”

Det har tidigare nämnts i berättelsen från Jābir ibn ‘Abdillāh – må Allah vara nöjd med honom – att Allahs Sändebud ﷺ sade:

”Varje nyfödd föds på fitra tills hans tunga uttrycker sig – antingen som tacksam eller som otacksam.”

Imām Aḥmad berättade från Abū Hurayra – må Allah vara nöjd med honom – att Profeten ﷺ sade:

”Ingen går ut från sitt hus utan att två fanor står vid hans dörr: en fana i en ängels hand och en fana i en satans hand. Om han går ut för något som Allah älskar, följer ängeln honom med sin fana och han förblir under ängels fana tills han återvänder hem. Om han går ut för något som Allah avskyr, följer satan honom med sin fana och han förblir under satans fana tills han återvänder hem.”

Vers 4

Allah – den Upphöjde – berättar om vad Han har förberett för de otrogna bland Sin skapelse: kedjor, bojor och *sa’īr* – det vill säga lågande eld och brännande hetta i Helvetets eld. Som Han säger: **”När bojorna är kring deras halsar och kedjorna, och de släpas i det kokande vattnet, sedan bränns de i elden.”** (Ghafir: 71–72)

När Han nämnde vad Han har förberett för dessa olyckliga av brinnande eld, sade Han därefter: **”Sannerligen, de rättfärdiga dricker ur en bägare vars blandning är av kamfer.”** Man vet vad kamfer ger av svalka och god doft, och i Paradiset tillkommer dessutom ljuvlighet och njutning. Al-Ḥasan sade: ”Kamferns svalka blandas med ingefärans godhet.” Därför sade Han: **”En källa som Allahs tjänare dricker ur, och de låter den flöda rikligt.”** Det vill säga: det som blandas för de

rättfärdiga av kamfer är en källa som de närmast stående tjänarna dricker av rent, utan blandning, och de blir helt utmättade av den.

En del sade: denna dryck är i sin godhet som kamfer. Andra sade: den kommer från en källa av kamfer.

Hans ord: **"De låter den flöda rikligt"** – det vill säga: de styr den dit de vill och när de vill, i sina palats, sina hus, sina samlingsplatser och sina boningar. *Taffīr* betyder att låta något följa och flöda, såsom Hans ord: **"De sade: Vi kommer inte att tro på dig förrän du låter en källa flöda fram ur jorden för oss."** (al-Isrā': 90) Och Hans ord: **"Och Vi lät en flod bryta fram mellan dem."** (al-Kahf: 33)

Mujāhid sade: *"De låter den flöda dit de vill."* Al-Thawrī sade: *"De leder den dit de vill."*

Hans ord: **"De uppfyller sina löften och fruktar en dag vars ondska är utbredd."** Det vill säga: de dyrkar Allah genom det Han ålagt dem av lydnadshandlingar, och det de själva ålagt sig genom löften. I hadithen: *"Den som avlägger ett löfte att lyda Allah, låt honom lyda Honom. Den som avlägger ett löfte att trotsa Allah, låt honom inte trotsa Honom."*

De lämnar det förbjudna som Han förbjudit dem, av rädsla för den svåra räakenskapen på Återuppståndelsens dag – den dag vars ondska är **utbredd**, det vill säga: spridd och omfattande över människorna, utom dem som Allah förbarmar sig över. Ibn 'Abbās sade: "Utbredd." Qatāda sade: "Vid Allah, ondskan den dagen sprider sig och fyller himlarna och jorden."

Hans ord: **"Och de ger mat av kärlek till den"** – det har sagts: av kärlek till Allah, vilket sammanhanget antyder. Detta är Mujāhids och Muqātils

åsikt, och Ibn Jarīr valde den, såsom i Hans ord: **”Och ger av sin egendom, trots kärlek till den.”** (al-Baqara: 177) Och Hans ord: **”Ni kommer inte att nå fromhet förrän ni ger av det ni älskar.”** (Āl ‘Imrān: 92)

Al-Bayhaqī berättade från Nāfi‘: Ibn ‘Umar blev sjuk och önskade druvor när druvorna först kom. Safiyya – hans hustru – skickade en dirham och köpte en klase. En tiggare följde efter budbäraren. När han kom in sade tiggaren: ”Tiggaren!” Ibn ‘Umar sade: ”Ge honom den.” Så de gav honom den.

I den autentiska hadithen: *”Den bästa välgöreheten är den du ger när du är frisk och snål, hoppas på rikedom och fruktar fattigdom.”* Det vill säga: när du älskar pengarna, är angelägen om dem och behöver dem.

Därför sade Allah: **”Och de ger mat, trots kärlek till den, till en fattig, en föräldralös och en fånge.”**

Fattig och föräldralös har redan förklarats. Vad gäller fången, sade al-Ḥasan och al-Ḍaḥḥāk: fången är från *ahl al-qibla* (muslimer). Ibn ‘Abbās sade: ”Deras fångar var vid den tiden avgudadyrkare.” Detta stöds av att Allahs Sändebud ﷺ befallde sina följeslagare på Badr-dagen att hedra fångarna. De brukade ge dem företräde framför sig själva vid måltiderna.

‘Ikrima sade: de är slavar, och detta valdes av Ibn Jarīr eftersom versen är allmän och omfattar både muslim och avgudadyrkare. Allahs Sändebud ﷺ rekommenderade godhet mot slavar, och det sista han upprepade i sina råd var: *”Bönen, och det som era högra händer äger.”*

Mujāhid sade: det är den fångslade. Det vill säga: de ger mat till dessa, trots att de själva längtar efter och älskar maten, och de säger med sitt tillståndspråk: **”Vi ger er mat endast för Allahs ansikte”** – det vill säga: i hopp om Allahs belöning och Hans välbehag. **”Vi vill inte av er vare sig belöning eller tacksamhet”** – det vill säga: vi söker inte någon gengåva från er som ni ska återgälda oss med, och inte heller att ni ska prisa oss inför människor.

Mujāhid sade: ”Vid Allah, de sade det inte med sina tungor, men Allah visste det från deras hjärtan, så Han berättade det om dem, för att den som vill ska uppmuntras till detta.”

Hans ord: **”Vi fruktar från vår Herre en dyster och hård dag.”** Det vill säga: vi gör detta i hopp om att Allah ska förbarma sig över oss och ta emot oss med Sin mildhet på den dystra och hårda dagen.

Ibn ‘Abbās sade: **”Dyster (‘abūsan)”** – trång, **”Hård (qamṭarīran)”** – lång.

‘Ikrima sade: den otroende kommer den dagen att rynka sitt ansikte tills svett rinner från mellan hans ögon som tjära.

Mujāhid sade: **”Dyster”** – den som rynkar läpparna. **”Hård”** – han sade: ansiktet dras samman av svårighet.

Sa‘īd ibn Jubayr och Qatāda sade: ansiktena rynkas av skräck. **”Hård”** – pannan och området mellan ögonen dras ihop av skräck.

Ibn Zayd sade: *‘abūs* betyder ondskan, och *qamṭarīr* betyder mycket svår.

Ibn Jarīr sade: *qamṭarīr* betyder svår; man säger: en *famtarīr*-dag, en *qamāṭir*-dag, en hård och mycket hård dag.

Allah – den Upphöjde – säger: **”Så skyddade Allah dem från den dagens ondska och gav dem glans och glädje.”** Detta är ett exempel på vacker språklig parallellitet.

”Så skyddade Allah dem från den dagens ondska” – det vill säga: Han tryggade dem från det de fruktade. **”Och gav dem glans”** – i deras ansikten. **”Och glädje”** – i deras hjärtan.

Detta liknar Hans ord: **”Ansikten den dagen är ljusa, skrattande, glada.”** (‘Abasa: 38–39) Ty när hjärtat gläds lyser ansiktet.

Ka‘b ibn Mälík sade i sin långa berättelse: *”När Allahs Sändebud ﷺ blev glad, lyste hans ansikte som om det vore en bit av månen.”*

Och ‘Ā’isha – må Allah vara nöjd med henne – sade: *”Allahs Sändebud ﷺ kom in till mig glad, och hans ansiktsdrag glänste.”*

Hans ord: **”Och Han belönade dem för deras tålamod”** – det vill säga: på grund av deras tålamod gav Han dem, skänkte dem och lät dem bo i **”en trädgård och siden”** – det vill säga: en rymlig boning, ett behagligt liv och vackra kläder.

Vers 13

Allah – den Upphöjde – berättar om Paradisets folk och vad de befinner sig i av evig lycka, och vad Han har öst över dem av stor nåd. Han säger: **”De lutar sig där på soffor.”**

Detta har redan förklarats i surah al-Şāffāt, och att *al-arā’ik* är bäddar under baldakiner.

Hans ord:

”Där ser de varken sol eller bitande kyla.”

Det vill säga: de har varken störande hetta eller smärtsam kyla.

”Och dess skuggor är nära över dem.”

Det vill säga: dess grenar är nära dem.

”Och dess frukter sänks ned i ödmjukhet.”

Det vill säga: när de sträcker ut handen kommer frukten nära dem; den böjer sig från sin högsta gren som om den hörde och lydde. Som Allah säger:

”Dess frukter är nära.” (al-Hāqqa: 23)

Mujāhid sade: om han står, höjer den sig med honom i samma höjd; om han sitter, böjer den sig tills han når den; om han ligger, böjer den sig tills han når den. Detta är innebörden av Hans ord: **”i ödmjukhet.”**

Qatāda sade: inget taggigt hinder och ingen avstånd hindrar deras händer från att nå den.

Hans ord – den Upphöjde:

”Och det cirkuleras kring dem kärl av silver och bägare.”

Det vill säga: tjänarna går runt dem med kärl för mat, gjorda av silver, och bägare för dryck – de som saknar handtag och pip.

Hans ord:

”Karaffer av silver.”

Den första är i ackusativ som predikat till ”var”, det vill säga: de var karaffer. Den andra är i ackusativ antingen som förklaring eller som särskiljande.

Ibn ‘Abbās sade: ”Silvrets vithet i glasets klarhet.” Karaffer är endast av glas, så dessa bägare är av silver men ändå genomskinliga, så att man ser innehållet från utsidan. Detta har ingen motsvarighet i världen.

Ibn ‘Abbās sade: ”Det finns inget i Paradiset utan att de har fått dess motsvarighet i världen – utom karaffer av silver.”

Hans ord:

”De har mätt upp dem med exakt mått.”

Det vill säga: efter deras törst – de ökar inte och minskar inte, utan är förberedda exakt efter den som dricker. Detta är ännu mer fulländat i omsorg, ära och värdighet.

Ibn ‘Abbās sade: ”De är mätta efter handens storlek.”

Al-Ḍaḥḥāk sade: ”Efter tjänarens hand.” Detta motsäger inte det första, eftersom de är mätta både i storlek och i mängd.

Hans ord:

”Och de serveras där en bägare vars blandning är ingefära.”

Det vill säga: de rättfärdiga serveras i dessa bägare en bägare – det vill säga vin – vars blandning är ingefära. Ibland blandas deras dryck med kamfer, som är kall, och ibland med ingefära, som är varm, så att det blir balans. Dessa får ibland av detta och ibland av det andra. Men de närmast stående dricker av båda rent, som Qatāda och andra sade.

Hans ord tidigare:

”En källa som Allahs tjänare dricker ur.” (al-Insān: 6)

Och här:

”En källa i den som kallas Salsabīl.”

Det vill säga: ingefäran är en källa i Paradiset som heter Salsabīl. ‘Ikrima

sade: det är namnet på en källa i Paradiset. Mujāhid sade: den kallades så på grund av lättheten i dess flöde och skärpan i dess rinnande.

Hans ord:

”Och kring dem går evigt unga tjänare; när du ser dem tror du att de är utspridda pärlor.”

Det vill säga: unga tjänare från Paradiset går runt Paradisets folk.

”Evigt unga” – det vill säga: i ett och samma tillstånd, de förändras inte och deras ålder ökar inte.

Hans ord:

”När du ser dem tror du att de är utspridda pärlor.”

Det vill säga: när du ser deras ansiktens klarhet, deras färgers skönhet, deras kläder och deras smycken, tror du att de är utspridda pärlor. Det finns ingen vackrare liknelse än denna, och ingen syn är vackrare än utspridda pärlor på en vacker plats.

Qatāda sade: ”Det finns ingen i Paradiset utan att tusen tjänare tjänar honom, varje tjänare med en uppgift som hans kamrat inte har.”

Hans ord – den Upphöjde:

”Och när du ser där...”

Det vill säga: när du, o Muhammad, ser där – i Paradiset och dess lycka, dess vidsträckthet och höjd, och vad det innehåller av glädje och fröjd –

”ser du lycka och ett stort rike.”

Det vill säga: ett stort herravälde som tillhör Allah där, och ett strålande välde.

I den autentiska hadithen:

"Allah säger till den sista som kommer ut ur elden och den sista som går in i Paradiset: 'Du får som världen och tio gånger dess like.'"

Och i hadithen från Ibn 'Umar:

"Den lägsta i rang i Paradiset är den som ser över sitt rike en sträcka av två tusen år – han ser dess yttersta del som han ser dess närmaste."

Om detta är Hans gåva till den lägsta i Paradiset – vad tror du då om den som är högre i rang och mer älskad av Honom?

Hans ord – den Upphöjde:

"Över dem är kläder av grönt siden och brokad."

Det vill säga: Paradisets folks kläder är av siden (*sundus*), det finare sidenet som liknar skjortor och liknande som ligger närmast kroppen. *Istarbarq* är det glänsande, tjockare sidenet som ligger ytterst, som brukligt i klädsel.

"Och de pryds med armband av silver."

Detta är de rättfärdigas egenskap. Men de närmast stående, som Allah säger:

"De pryds där med armband av guld och pärlor, och deras kläder där är av siden." (al-Ḥajj: 23, Fāṭir: 33)

När Allah nämnde deras yttre prydnad av siden och smycken, sade Han därefter:

"Och deras Herre ger dem en ren dryck."

Det vill säga: Han renar deras inre från avund, hat, illvilja, skada och alla dåliga egenskaper.

Det berättas från ‘Alī ibn Abī Ṭālib att han sade:

”När Paradisets folk når Paradisets port finner de där två källor. Det är som om de inspireras att dricka från den ena, och Allah tar bort allt som fanns i deras magar av orenhet. Sedan tvättar de sig i den andra, och glansen av lycka flödar över dem.”

Så Allah berättade om deras yttre tillstånd och deras inre skönhet.

Hans ord:

”Detta är er belöning, och ert strävande har blivit uppskattat.”

Det vill säga: detta sägs till dem som heder och välvilja, såsom Hans ord:

”Ät och drick i glädje för det ni tidigare gjort.” (al-Ḥāqqa: 24)

Och Hans ord:

”Och det ropas till dem: Detta är Paradiset som ni har fått i arv för det ni brukade göra.” (al-A‘rāf: 43)

Hans ord:

”Och ert strävande har blivit uppskattat.”

Det vill säga: Allah belönade er rikligt för det lilla ni gjorde.

Vers 23

Allah – den Upphöjde – berättar i välvilja mot Sin Sändebud ﷺ om vad Han har skänkt honom av den stora Koranen:

”Ha därför tålamod med din Herres dom.”

Det vill säga: liksom Jag har hedrat dig genom det Jag har uppenbarat för dig, så ha tålamod med Hans beslut och Hans förordnande, och vet att Han kommer att styra dina angelägenheter med den bästa styrning.

”Och lyd inte bland dem någon syndare eller otacksam.”

Det vill säga: lyd inte de otrogna och hycklarna om de vill hindra dig från det som har uppenbarats för dig. Förkunna istället det som har uppenbarats för dig från din Herre och förlita dig på Allah, ty Allah kommer att skydda dig från människorna. *Syndaren* är den som är fördärvad i sina handlingar, och *den otacksamme* är den som är otroende i sitt hjärta.

”Och minns din Herres namn morgon och kväll.”

Det vill säga: i början av dagen och i slutet av den.

”Och under en del av natten fall ned på ditt ansikte inför Honom och prisa Honom under en lång natt.”

Som Hans ord:

”Och under en del av natten vaka med den som en extra plikt för dig.”

(al-Isrā’: 79)

Och Hans ord:

”Du som är insvept, stå upp och be under natten, utom en liten del.”

(al-Muzzammil: 1–2)

Sedan säger Allah, i förebråelse mot de otrogna och dem som liknar dem, för deras kärlek till denna värld och deras strävan efter den, och för att de lämnar det kommande livet bakom sig:

”Sannerligen, dessa älskar det hastigt förgängliga och lämnar bakom sig en tung dag.”

Det vill säga: Domedagen.

Sedan säger Allah:

”Vi har skapat dem och stärkt deras byggnad.”

Ibn ‘Abbās och Mujāhid sade: det betyder att Vi skapade dem.

”Och om Vi vill, byter Vi ut dem mot andra liknande.”

Det vill säga: om Vi vill, uppväcker Vi dem på Domedagen och byter ut dem genom att åter skapa dem i en ny skapelse. Detta är ett bevis från början på återkomsten.

Ibn Jarīr sade:

”Och om Vi vill, byter Vi ut dem mot andra liknande.”

Det vill säga: om Vi vill, kommer Vi med ett annat folk än dem, såsom Hans ord:

”Om Han vill, låter Han er försvinna, ni människor, och låter andra komma i ert ställe. Allah har makt över detta.” (al-Nisā’: 133)

Och Hans ord:

”Om Han vill, låter Han er försvinna och låter en ny skapelse komma. Och detta är inte svårt för Allah.” (Ibrāhīm: 19–20; Fāṭir: 16–17)

Sedan säger Allah:

”Sannerligen, detta är en påminnelse.”

Det vill säga: denna sura är en påminnelse.

”Den som vill, tar en väg till sin Herre.”

Det vill säga: en väg och ett spår – den som vill, låter sig vägledas av Koranen.

”Men ni vill inte, utom att Allah vill.”

Det vill säga: ingen kan vägleda sig själv, gå in i tron eller skaffa sig nytta **”utom att Allah vill.”**

”Sannerligen, Allah är Allvetande, Vis.”

Det vill säga: Han vet vem som förtjänar vägledning, så Han underlättar den för honom och förbereder dess orsaker. Och Han vet vem som förtjänar villfarelse, så Han avleder honom från vägledning. Han har fullkomlig visdom och oemotsäglich bevisning. Därför säger Han:

”Sannerligen, Allah är Allvetande, Vis.”

Sedan säger Han:

”Han låter den Han vill gå in i Sin barmhärtighet, och för de orättfärdiga har Han förberett ett smärtsamt straff.”

Det vill säga: Han vägleder den Han vill och låter gå vilse den Han vill. Den som Han vägleder – ingen kan vilseleda honom. Och den som Han låter gå vilse – ingen kan vägleda honom.